

A **Könyvtári Figyelő** idei második számából az olvasó alapos és részletes információkat szerezhet arról, hogy milyen széles körben és milyen ütemben folyik a könyvek katalogizálására vonatkozó új szabványok bevezetése a magyar könyvtárakban. Az első cikkben ugyanis *Kondor Imréné* elmondja, hogy az Országos Széchényi Könyvtár által gondozott *könyvek központi katalógusa* keretében új katalógust fognak felállítani az 1985-től megjelenő könyvek központi nyilvántartására, s mivel a katalógus szerkesztési szabályainak kidolgozása elképzelhetetlen az új bibliográfiai leírási szabványok könyvtári bevezetésével kapcsolatos tervek ismerete nélkül, 1983 végén kérdőívet küldtek a központi katalógusnak bejelentéseket tevő 62 könyvtárnak (43 nagyobb intézménynek és 19 megyei könyvtárnak). A feltett kérdésekre 5 könyvtár nem válaszolt, 6 nem tervezi az új szabványok bevezetését – köztük van 4 egyetemi könyvtár és az MTA Központi Könyvtára is –, az az 5 intézmény pedig, amelyik valamennyi szabvány megjelenése után szándékozik az üggyel foglalkozni, a feltett kérdésekben még nem döntött. A választ adó könyvtárak közül 1980 és 1983 között 26, 1984-ben 2, 1985-ben pedig 15 vezette, illetve vezeti be az új szabványokat, 1986-ban 3 intézmény fogja alkalmazni az előírásokat. Új katalógust szerkeszt vagy fog szerkeszteni 23, s ugyanannyi a régi katalógusban tartja, illetve fogja nyilvántartani az új szabványok szerint készült tételeket. A *Könyvek Központi Katalógusába* rendszeresen bejelentést tevő 179 könyvtár közül 1983-ban 86 alkalmazta az új szabványokat vagy ezek egy részét. Mivel az új rendszer létalapját képezi a szabványok helyes és egységes alkalmazása, s ennek ellenkezőjével túl gyakran találkozunk a központi katalógus munkatársai, a cikkíró gazdag példatáron mutatja be a leggyakoribb bibliográfiai leírási hibákat, s mindjárt közli a helyes megoldásokat is.

Ennek következtében a példatár tanulmányozása minden feldolgozó könyvtáros számára igen hasznos lehet. – A cikk befejező része, az *Utóhang* vitáit: a Futala–Horváth–Papp szerzői hármasnak a folyóirat 1983/5-ös számában megjelent, *Együttműködés vagy rendszerszervezés* című cikkével folytat polemikát, meglehetősen kemény szavakkal: „Szerzőink vágyálmái nem tekinthetők sem látomásoknak, sem álmoknak. Kinyilatkoztatásaik illúziókat kergető, káros álmódosításoknak minősíthetők csak.” – A *Figyelő* második cikke, *Büky Bélánének Külföldi nyelvtudományi folyóiratok a magyar könyvtárakban* c. írása egyebek között fontos állománygyarapítási és tájékoztatási segédletről tudósít: *az Akadémiai Könyvtárban elkészült a nyugati (devizás) beszerzésű nyelvészeti és határterületi folyóiratok 1271 tétel katalógusa*. A szerző elemzéséből az is kiderül, hogy az országban levő legfontosabb ilyen periodikumok 98,5 százaléka Budapesten megtalálható, vidéken viszont csupán 39 százaléka érhető el. A példányszámok szerinti megoszlás még kedvezőtlenebb a vidéki kutatóhelyek szempontjából, mivel az országban fellelhető példányok 73 százaléka Budapesten van. – A megyei könyvtárak tárgyi katalógusainak állapotát 16 intézményben folytatott vizsgálódása alapján *Rónai Tamás* rajzolja meg. A helyismereti gyűjteményekre és a zenei részlegekre is kiterjedt felmérés néhány alapvető fogyatékosra hívja fel a figyelmet: az osztályozási segédletek és a katalógusszerkesztési szabályzatok hiányára, az ETO változásainak következtelen átvezetésére, a szakkatalógus fogalmi között eligazított betűrendes mutató hiányára, illetve színvonalatlanságára, a tárgyszóalkotások következtelenségeire a hazai szabályzatok hiánya miatt. A szerző a megyei könyvtárak viszonyainak ismeretében, a helyismereti feltárás megjavítása végett javasolja olyan, minden megyében használható helyis-

mereti tárgyszójegyzék *központi* összeállítását, amelynek segítségével az intézmények továbbfejleszhetnék tárgyszókatalógusaikat. Megállapítja azt is, hogy azokban a könyvtárakban a legrendszertartóbbak a szakkatalógusok, amelyekben ezeket maguk az osztályozással foglalkozó munkatársak szerkesztik.

A Tudományos és Műszaki Tájékoztatás kétszemes megjelent áprilisi száma (1985/4.) olyan összefoglalást közöl a negyvenedik évforduló alkalmából, amelyre bizonyára még gyakran fognak hivatkozni a felszabadulás utáni könyvtárügyi fejlődést vizsgáló-kutató szakemberek: *Futala Tibornak Kompendium könyvtár- és tájékoztatásügyünk negyven évéből* című áttekintése sokkal érdekesebb és fontosabb, jó olvasmány, mint kissé riasztó címe alapján gondolnánk. Fő törekvése a társadalmi-gazdasági, illetve a könyvtárügyi (szakirodalmi tájékoztatásügyi) fejlődési folyamatok összefüggéseinek felismerése és érzékeltetése – erre jó példa, hogy mindjárt írásának elején kapcsolatba hozza a vidéki városi könyvtárügy felvirágzását a regionális fejlesztéssel, az értelmiség „decentralizálódásával”, a másik oldalon viszont az iskolai könyvtárügy tartós fejletlenségét az oktatás korszerűtlen szemléletével és gyakorlatával magyarázza –, majd az elmúlt négy évtized történetének elemzése során azon az úton közeledik a jelenhez, amelyen mérföldkövekként az országos könyvtárügyi konferenciák, illetve a velük feltétlenül kapcsolatba hozható könyvtárügyi alapjogszabályok állnak. Ezek szándékainak és a törekvések megvalósulásának összevetése a kellő történeti távlat hiányában is segítheti az elmúlt eseménydús négy évtized fő fejlődési vonalának felismerését, amelyről összegezőként megállapítja a szerző, hogy korántsem volt egyenes, hanem időnként törések, visszaesések mutatkoztak rajta, végeredményben azonban ezek a törések-visszaesések évről évre és évtizedről évtizedre mind nagyobb magasságban, az előzőnél fejlettebb fokon következtek be. Mintha csak Futala Tibornak a fejlődés ellentmondásairól, a könyvtári-információs tevékenység háttér-szágában jelentkező, a fejlesztést gátló igényhiányról, érdektelenségről tett megállapításait folytatná a következő cikk: ebben *Kincses István* a szabadalmi információk iránti lehetséges és valóságos igények viszonyáról egy 1983-as felmérés alapján elmondja, hogy a vállalatok, üzemek és felsőoktatási intézetek nagy része

nem él a szabadalmakról való tájékozódás lehetőségével, jelentőségét nem ismeri fel, sőt egy részük még a szabadalmi információ fogalmát is összekeveri a saját találmányok szabadalmaztatásával. – A TMT-ben megjelent közlemények között még egy van, amely az első cikkhez kapcsolódik, ez a könyvtár- és információügy belső gyengeségeinek oldalán mutat rá az ellentmondásos fejlődés egyik lehetséges szakmai okára: a vitarovatban *Vértési Péterné* a Szombathelyi Megyei Könyvtár könyvtárközi kölcsönzési tapasztalatait ismertette a szolgálat olyan működési zavaraira hoz fel példákat, amelyeknek végleges kiküszöbölése vagy legalábbis gyökeres javítása nélkül továbbra is igen-igen gyenge marad a szakma hitelképessége, tovább mélyül a szakadék fennhangon meghirdetett szolgáltatási szándékai és valóságos teljesítményei között.

A Könyvtári Híradó, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár dolgozóinak tájékoztatója májusi (1985/5.) számában ismerteti a felszabadulás 40. évfordulójára rendezett központi kiállítást, beszámol a Fehérhajó utcai zenei gyűjteményben az elmúlt évadban rendezett hangversenyekről és bemutatja a központi könyvtár kéziratok könyvjegyzékeit. A *Ritkaságaink* sorozatban a könyvtár kéziratának számbavétele során fellelt négy könyvjegyzék közül két XVIII. század végi és egy, a múlt század közepén keletkezett könyvtárkatalógusra hívja fel a figyelmet *Klinda Mária*. A legrégebbi lajstrom a hatezer tételt leíró Gánóczy-katalógus, az egykori pozsonyi és nagyváradi kanonok, *Gánóczy Antal* három ösnyomtatványt és több mint ötven XVI. századbeli kiadványt leíró jegyzéke, amely valószínűleg 1784-ben keletkezett. (A tulajdonos, aki élete végén a budai papnevelő intézet igazgatója volt, 1790-ben Pozsonyban halt meg.) Az 1790-es években készült másik könyvjegyzék jóval szerényebb könyvvállományt vesz számba, *Noszlopy A.* 83 tételes könyvtárát. A harmadik katalógus *Hinka József* 1849-ben összeállított könyvlajstroma, amely azonban az 1860-as években megjelent könyvekről is számot ad. A mintegy kétezer művet leíró jegyzék összeállítójáról, e magánkönyvtár tulajdonosának személyéről semmit sem tud a szakirodalom, noha gyűjteményében két ösnyomtatvány is volt.

A Baranyai Könyvtáros idei első száma

(1985/1.) Vörösmarty szavaival – „múltat tiszteld a jelenben, s tartsd a jövőnek!” – és szellemében ünnepli a felszabadulási évfordulót: először közli a megyei könyvtár igazgatójának a baranyai könyvtárhálózatok tevékenységéről és a területi ellátásban testet öltő együttműködéséről szóló beszámolóját (ez előterjesztésként a megyei tanács márc. 18-i ülésére készült), majd rövid összefoglalások, emlékezések formájában tekinti át a különféle hálózatok (megyei, városi), ellátandó területek, illetve csoportok (bányamunkásság) és intézmények (Komarov Gimnázium) könyvtártörténetét. A visszapillantás érdekes módja az egykorú sajtóközlemények felidézése: a Dunántúli Napló 1949–1951-es és a megyei könyvtári híradó 1958 utáni számaiból vett szemelvények közlése hitelesen idézi fel a körülményeket és érzékelteti a társadalmi hátteret, amelyek között, illetve amelyekben a megye mai könyvtárügye megszületett és felcseperedett. E derűs-borús emlékezések talán nemcsak a még élő szemtanúkat fakasztják mosolyra, hanem az elért mai helyzetet, a múlthoz képest hasonlíthatatlanul nagyobb „szakmai komfortot” magától értetődő természetességgel birtokló utódok tiszteletét is kivívja az „ősök” romlatlan hite és pionír mindentvállalása... Az egészen friss jelent a megyei könyvtár tájékoztató munkájáról és a *Kell a jó könyv* olvasómozgalom 1983–85-ös tapasztalatairól szóló elemzések képviselik – szerencsére a kellő kritikai szemlélettel. A hagyományfeltáró rovat Kosztolányival foglalkozik két cikkben is: közülük az egyik Kosztolányi és Pécs kapcsolatát tárgyalja.

E rövid szemle után térjünk vissza egy pillanatra a baranyai könyvtárügy helyzetét taglaló előterjesztésre, annak néhány fontos tételére, illetve megállapítására. Az elemzés külön és több helyen is foglalkozik például a néhány éve újjászervezett és azóta sikeresen tevékenykedő Baranyai Könyvtárközi Bizottsággal, amely országosan egyedülálló szervezeti formában: *a megyei tanács művelődési osztályának szakbizottságaként működik*. Fontos és jellemző megállapítása a helyzetelemzésnek az is, hogy a működési feltételek elégtelensége az utóbbi időkben fokozatosan az intézményi központosítás és az állomány összpontosulása irányába hatott a tanácsai könyvtárakban: 1977 és 1983 között a városokban levő könyvállomány 104 százalékkal, a községekben levő viszont csak 11

százalékkal nőtt, a megyében állománygyarapításra fordított összeg 84 százalékos emelkedése mellett. Még jellemzőbbek az elmúlt öt év adatai: 1980 óta a városok könyvállománya 74 százalékos költségnövekedés mellett 35 százalékkal nőtt, a községek ráfordításainak 14 százalékos növekedése viszont csupán arra volt elegendő, hogy az állományok csökkenését 4 százalékon „minimalizálja”. A tartalmas elemzés arra is felhívja a figyelmet, hogy a gazdag állományú és sokszínű könyvtárügy Baranyában nem mutathat fel ennek megfelelő könyvtárhasználati mutatókat. Az ok: a rendszer szétaprózottsága és a rossz működési feltételek.

A Könyvtári Jegyzések 1985/1-es jelzésű száma a Békés megyei híradó korábbi érényeit csillogtatja: a helyhez kötődő – helyismereti, illetve helyi tapasztalatokat közreadó – írások túlsúlya és a megjelenés rendszeressége, frissége. A mezőkovácsházi *Balogh György*nek például elhiszük, hogy a kiállítások özőnében a könyvtár a legjobban azzal vétetheti észre magát, hogy az ország nagy ünnepein vagy bizonyos kampányok idején a helyi – helyi vonatkozású – dokumentumok bemutatásával kelti fel a lakosság természetes érdeklődését környezetére és annak múltjára. Ehhez per se előfeltétel a sokévi munkával kialakított, jó gyűjtemény is. A mezőkovácsházi – volt járási, ma nagyközségi – könyvtár ennek alapján rendezhetett a mezőgazdasági könyvhónap alkalmából kiállítást a településnek és környékének jeles mezőgazdasági tudósairól, gazdálkodási úttörőiről szóló dokumentumokból, a költészet napjának alkalmából a községről és környékéről szóló versekből, a tanácsköztársasági évforduló kapcsán pedig 1918/1919 helyi történetéről, eseményeiről tanuskodó munkákból. Tapasztalatokat közvetít, helyi módszereket kínál általánosabb felhasználásra a mezőberényi könyvtár és az iskolák együttműködéséről szóló írás, illetve a vésztoi könyvtár tájékoztatói naplójában szereplő kérdéseket-feleleteket összefoglaló és értékelő cikk. (Közülük az elsőnek megpróbálunk nagyobb nyilvánosságot teremteni a *Könyvtáros* hasábjain.) Jó téma, egyben a nagyobb haszon elszalasztásának példája is az a rövid összegezés, illetve statisztika, amely a *Békés Megyei Népújságban* 1984 folyamán megjelent 85 közleményt veszi számba településenként. Cikk, tudósítások, hírek a megye 34 településére vonatkozóan

láttak napvilágot a lapban, s az olvasó a néhány mondatos summázat, valamint a számok mellett szívesen vette volna, ha olyan fontos kérdésekre is választ kap, mint például: indokolt volt-e a kimaradt községek említetlenül hagyása a lapban; tükrözi-e a sajtó az elmúlt év könyvtári eseményeit; milyen örömök – sikerek – érték a könyvtárakat 1984-ben, és milyen gondok nyomasztották őket; elfogadható-e a tárgyalt kérdések, témák egymáshoz viszonyított aránya; egyenletesen oszlott-e meg az újságírók figyelme a különféle hálózatok között stb. Mivel az érdekelték – újságírók, fenntartók – nagyobb része minden bizonnyal elolvassa a rá vonatkozó megjegyzéseket, talán újból és alaposabban is elemezhetné a híradó, illetve a szerző a megyei napilap tavalyi könyvtári érdeklődésének tényeit.

A Könyvtári Jegyzések e száma is nagy figyelmet fordít a hagyományok ápolására, irodalmi-irodalomtörténeti kérdésekre. Békésre gondolva azonban a megyén kívüli könyvtárosnak elsősorban az ottani, országosan kiemelkedő könyvtárépítési-könyvtárkorszerűsítési teljesítmények jutnak az eszébe: mivel tudja, hogy avatás előtt áll a megyei könyvtár, folyik a gyulai városi könyvtár és más, kisebb-nagyobb intézmények építése, illetve átépítése, szívesen olvasna a munka közben szerzett tapasztalatokról is – mint ahogy annak idején a szegedi Somogyi Könyvtár építésének fontos részleteiről értesülhetett az intézmény alkalmi röplapjai segítségével. A Könyvtári Jegyzéseket nagyobb távlatból szemlélve, minden bizonnyal éppen az ilyen értesülések, tanulságok, a jó és rossz tapasztalatok közlésének hiányát fogja szövé tenni az eljövendő korok könyvtárosa, krónikása.

A Csongrád Megyei Könyvtáros 1984. évi 3–4., összevont számában megjelent írások nagy része beszámoló – ez a szegedi Somogyi Könyvtár, illetve Csongrád megye tavalyi két jeles eseményével: a százéves könyvtár új épületbe költözésével és a Magyar Könyvtárosok Egyesületének Szegeden rendezett, 16. vándorgyűlésével függ össze. A beszámolók közül érdekessége miatt elsőként a könyvtáralapító, *Somogyi Károly* tiszteletére az új épületben kialakított emlékkönyvtár bemutatását, *Csúri Károlyné* írását kell említeni, amely arról szól, hogy a régi könyvtárépületből a galériás állványrendszert – Juhász Gyula nagybátyja, Ju-

hász György asztalosmester munkáját – átvittek a Dóm téri új épületbe az egykori könyvtár hangulatának átmentése végett. Az emlékkönyvtár nemcsak az alapítványi gyűjtemény legjelesebb darabjait – Somogyi Károly adományának válogatott anyagát – tartalmazza, hanem a könyvtár ősnymtatványait, 16. századi nyomdatermékeit, Régi Magyar Könyvtár-i köteteit és *Dugonics András* könyvtárának maradványait is, összesen körülbelül 20 ezer kötetet. *Hajdú Géza* a könyvtárosegyesületi vándorgyűlés előkészítésének és lebonyolításának történetét és tanulságait foglalja össze, s a szervezés tennivalóit igen alaposan, részletekbe menően ismerteti. Bár ezek a tapasztalatok egy monstre rendezvényre vonatkoznak – 1200 résztvevőt fogadtak és láttak vendégül a szegediek! –, a kisebb összejövetelek, tanácskozások szervezői is tanulhatnak a lebonyolítás módszereiből és a helyi könyvtárak közötti összefogás szegedi példáiból.

A Csongrád Megyei Könyvtáros egyik közleménye arról ad hírt, hogy az ismert olvasáskutató, *Szentirmai László* irányításával megalakult a Könyvtárosegyesület megyei szervezetének olvasáskutatói munkacsoportja. Ennek tervei között szerepel a Somogyi Könyvtárban és a Szentesi Városi Könyvtárban végzendő vizsgálatok a pedagógusok könyvtárlátogatási és olvasási szokásairól; a hódmezővásárhelyi városi könyvtárban tervezett felmérés a 14–18 éves korosztály könyvválasztási szokásairól; továbbá a József Attila Tudományegyetem Központi Könyvtárának olvasáskutatói műhelye által készítendő összegezés az egyetemi hallgatók könyvtárlátogatási és olvasási szokásairól, párhuzamos könyvtárhasználatáról.

A híradó közli *Köszegfalvi Ferenc* összeállítását, a *Csongrád Megyei Könyvtáros tíz éve 1973–1982* c. repertóriumot, amely folytatása a híradó 1969–1972-es, első cikkbibliográfiájának, *Kardos Józsefné* munkájának. Végül egy pótlás zárja a tartalmas számot: *Magyar Istvánné* az előző híradóból kimaradt két statisztikai táblázata a – feltehetőleg tanácsai – könyvtárosok létszám- és bérhelyzetének 1976 és 1983 közötti alakulásáról. Az adatok szerint ez idő alatt a főhivatású könyvtárosok száma 142-ről 200-ra nőtt, havi átlagkeresetük (átlagbérük?) pedig 2201 Ft-ról 3711 Ft-ra. Az átlagértékek mögött a következő bérezési különbségek húzódnak meg: a városok átlaga 3825 Ft, a községeké 3285 Ft, Szegedé 3887, a megyéé Szeged nélkül 3555 Ft.

**Széchenyi István Könyv-,
Katalógus- és Árjegyzékbolt**

MÁR MOST FELHÍVJUK FIGYELMÜKET,

hogy ez év októberében megjelenik *A társadalomtudományok magyar klasszikusai* című sorozat két újabb kötete

Széchenyi István: Hunnia (Heckenast Gusztáv 1858-as kiadása alapján) kb. 150 Ft.

Széchenyi István: A' kelet népe (Heckenast Gusztáv 1862-es kiadása alapján) kb. 150 Ft.

A Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó által kiadott két új – és az 1984-ben megjelent *Széchenyi István: Hitel* (93 Ft), *Világ* (124 Ft), *Stádium* (79 Ft) – kötet segítséget nyújthat mindazoknak, akik érdeklődnek Széchenyi István munkássága iránt, vagy szakanyagot keresnek tudományos munkájukhoz, egyetemi, főiskolai tanulmányaikhoz.

A kötetek megrendelhetők vagy megvásárolhatók a Széchenyi István Könyv-, Katalógus- és Árjegyzékboltban.

Könyvesboltunkban egyedi, másutt nem forgalmazott vállalati katalógusok, árjegyzékek, gyártmányismertető mellett megtalálják a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó régebben megjelent szakkönyveit (korlátozott példányszámban, a teljesség igénye nélkül) és szépirodalmi, művészeti, ismeretterjesztő könyvek sajátos választékát is.

**Budapest V., Szt. István tér 4.
Telefon: 174-133**

**Széchenyi István Könyv-,
Katalógus- és Árjegyzékbolt**

Fejezetek Budapest múltjából címmel új sorozatot indított a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, hogy különgyűjteményének, a *Budapest Gyűjteménynek* nagyon értékes várostörténeti dokumentumait, a 17–19. századból származó latin, német és más nyelvű forrás-kiadványait különféle formában, hasonló kiadásokban, betűhív átirásokban közreadja, mégpedig a megjelenési formától (kézirát, plakát, térkép, metszet, fénykép) függetlenül. A sorozat első kiadványaként **Bél Mátyás** 1737-ben Bécsben nyomtatott híres munkájának, a *Notitia Hungariae novae historico geographica...* (*Az újkori Magyarország történelmi-földrajzi ismertetése...*) című, négy részből álló műnek 3. kötetét, pontosabban a kötet Pest város történetével foglalkozó fejezetét, a **Pest város leírását** jelentette meg a könyvtár. A Bél Mátyás születésének és Buda visszafoglalásának háromszázadik évfordulójára (az utóbbi 1986-ban lesz) ezer példányban kiadott kötet kétnyelvű: az egyik oldalon, sárga alapszínű papíron az eredeti latin szövegű oldalak hasonmásra látható, a szemben levőn pedig a magyar fordítás, dr. Szálka Irma munkája olvasható. Az értékes és érdekes kötetet *Csomor Tibor* szerkesztette, a bevezetőt a sorozatszerkesztő, *Berza László* írta. (1985. 161 l. 150 Ft)

Munkásmozgalmi életrajzok Pest megyéből címmel 285 helyi kötődésű személy rövid, lexikoncikk terjedelmű és jellegű életrajzi vázlatait közli a Pest Megyei

Művelődési Központ és Könyvtár kétezer példányban nyomtatott kiadványa, amely a felszabadulási évforduló alkalmából jelent meg. A 30 szerző által írt, *Kende János* és *Szerényi Imre* által szerkesztett összeállítás a munka megkezdéséig, 1979. január 1-ig elhunyt munkásmozgalmi, illetve a munkáshatalomért mártírhalt halt személyek adatait közli nevük betűrendjében. A kötet végén, 14 oldalon fényképek és különféle dokumentumok reprodukcióit találja az olvasó, a szerkesztői bevezetőben említett rövidítésjegyzéket, bibliográfiát és földrajzi mutatót azonban hiába keresi. Helyettük a kiadvány névmutató zárja: ez a személyeken kívül a földrajzi helyekre is utal az oldalszámok feltüntetésével. (Szentendre 1985. 113. l. 14 sztl. lev.)

Bibliofil kiadványainak grafikai sorozatában Feledy Gyuláról adott ki 56 rajzot tartalmazó albumot a Békéscsabai Megyei Könyvtár. A Miskolcon élő, Kosuth-díjas grafikust az életrajzi adatok után közölt egyoldalas méltatás mutatja be a 250 számozott példányban megjelent kiadványban. (1985. Sztl.) – Szintén bibliofil igényű a *Fejér megyei irodalmi füzetek* sorozatban az ünnepi könyvhétre megjelentetett versesfüzet, amely **Bokros János** 47 költeményét tartalmazza **Imádság örömeért** címmel. A sárkeresztúri születésű költőt az ugyanonnan származó *Bella István* mutatja be a fülszövegen közölt levél formájában. Az 500 példányban kiadott

füzetet *Franciscs József* rajzai illusztrálják. (1985. 78 l. 22 Ft)

Magyar szociológiatörténeti füzetek címmel a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár sorozatot indított, amelynek első füzeté **Szende Pál** (1879–1934) polgári radikális politikus, közgazdasági író, 1918. nov. 25. és 1919. márc. 21. közötti pénzügyminiszter, majd bécsi emigráns életrajzát és munkásságának bibliográfiáját tartalmazza. Az 500 példányban sokszorosított munkát *Gyurgyák János* állította össze, és ő írta a kiadvány terjedelmének több mint egyharmadát alkotó részletes élet- és pályarajzot is. Az 1030 tételes bibliográfiában 830 tétel jutott Szende Pál könyveinek, tanulmányainak, cikkeinek és recenzióinak évek szerinti, ezeken belül időrendi felsorolására; a 830–841. sz. tételek posztumusz és második kiadásban megjelent műveit veszik számba; Szende Pál munkáinak recenzióit és a személyéről szóló írások adatait a 842–1011. sz. tételek regisztrálják (ugyancsak időrendben); az utolsó 19 tétel pedig a pótlásoké. A kiadványt német nyelvű összefoglalás zárja, mutatók nem készültek a bibliográfiához. (1985. 168 l. 46 Ft)

Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Miskolc szakszervezeti könyvtárainak története 1955–1965 címmel *Magyar András* visszaemlékezéseit adta közre 400 példányban a Szakszervezetek Borsod Megyei Tanácsának Köz-

ponti Könyvtára a felszabadulási évfordulónak és a Miskolci SZMT Központi Könyvtár fennállásának negyedszázados jubileuma tiszteletére a *Borsod-Abaúj-Zemplén megye és Miskolc munkáskönyvtárainak története* elnevezésű sorozat 9. füzeteként. (A kiadvány borítóján a munka címe eltér a belső címlapon közöltől, ott ugyanis *A szakszervezeti könyvtárak története Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 1955–1965* cím olvasható.) A szerző, *Magyar András*, aki a közelmúltig, megbetegedéseig az SZMT Központi Könyvtár igazgatója volt, a hetvenes években több, forrás értékű kiadványt publikált az 1945 előtti borsodi és miskolci munkáskönyvtárak, -olvasókörök, szakszervezeti könyvtárak történetéről. A megye szakszervezeti könyvtárhálózatának első évtizedét tárgyaló mostani munkája vázlatossága ellenére szintén fontos könyvtártörténeti dokumentum: szervezeti, állományépítési, képzési és tartalmi kérdésekkel egyaránt foglalkozik, áttekintésnek első részében főként a történeti fejlődés tényeire, második részében pedig a személyesebb tárgyalásmódra, megfigyeléseire és vélemény-nyilvánításaira helyezvén a hangsúlyt. A füzet végén, 16 oldalon dokumentumok (fényképek, iratok, plakát) reprodukciói kaptak helyet. (1985. 23 l., 8 sztl. t.)

A Veszprém megyei könyvtári Minerva (*Hasznos adatok a megye könyvtárainról*) valóban fontos információkat közöl a megye valamennyi, könyvtárnak nevezhető intézményéről. A Könyvtárosegyesület megyei szervezete és az Eötvös Károly Megyei Könyvtár által 800 példányban megjelenített kiadvány 456 könyvtár léteiről, helyzetéről és legfontosabb működési adatairól nyújt tájékoztatást, olyanokról, mint például az intézmény neve, címe, telefonszáma, igazgatójának, vezetőjének neve, a gyűjtemény profilja, szolgáltatásai, nyitvatartási ideje, munkatársainak száma, helyiségeinek alapterülete, olvasótermi befogadóképessége, technikai felszerelése, fiókkönyvtárainak adatai.

A szerkesztő, *Balogh Ferencné* a könyvtárakat az 1965-ben megjelent *Minervához* hasonlóan (de – sajnos – a felszabadulás előtti, „klasszikus” minervakiadások területi beosztásával ellentétben) hálózatok szerint csoportosította (tanácsai, szakszervezeti, iskolai, műszaki, orvosi-egészségügyi, akadémiai intézeti, közgyűjteményi, egyházi és műemlék-könyvtárak, egyéb könyvtárak), s adataikat az

1984. jan. 1-i állapot szerint rögzítette. A nagy hálózati kategóriákon belül a hálózat belső felépítése, könyvtár típusai, majd a települések betürendje, végül az intézmények nevének betürendje szerint tagolódik az adattár. A kötet használatát helységnév- és külön intézménynév-mutató könnyíti meg a tételszámokra való hivatkozással. Mivel az olvasót nem a könyvtárak hálózati hovatartozása érdekli, hanem sokkal inkább az adott település olvasási, szakirodalom-használati lehetőségeire kíváncsi, talán nem ártana e gondos összeállít-

tott könyvtári kataszter újabb kiadásában fő rendezési elvként vizszoztatni a települések szerinti intézményi csoportosításra, a hálózatok belső tagolódásának, összetartozásának érzékeltetését pedig a mutatóra bízni. (1984. [1985.] 114 l.)

Levellek id. Szilágyi Ferenchez (1794–1826) címmel 23 levél szövegét teszi közzé *Izsépy Edit* az Egyetemi Könyvtár *Bibliotheca Universitatis Budapestiensis. Fontes et Studia* nevű sorozatának 2. füzetében. A levélegyűttes az Egyetemi Könyvtár egykori igazgatójának, Szilágyi Sándornak hagyatékából került a könyvtár kéziratárába, a címzett az idősebb Szilágyi Ferenc (1762–1828), a kolozsvári református kollégium filológia-professzora, a főiskola igazgatója és könyvtárőre, az első, aki erdélyi főiskolán magyar nyelven tanította a történelmet. A 400 sokszorosított példányban közzétett levelezés jelentőségét az adja meg, hogy a korszak hiányzó folyóiratait abban az időben a professzorok és a csekély számú értelmiségi réteg tagjainak levélváltásai pótolták. Bár ez esetben az írárok feladói nem ismert személyek, soraikból mégis felidéződik a kor hangulata, kivülálganak a „mögöttes” politika törekvései, s értékes művelődéstörténeti és gazdasági adalékokhoz, információkhoz juthat általuk a jelen érdeklődő olvasója, valamint a kutató is. A kiadványhoz jó előszó, lexikonszerű névmutató, idegen-szó-jegyzék és német nyelvű összefoglalás készült. (1985. 71 l.)

Javaslatok a tanár- és tanítóképző főiskolák, óvónőképző intézetek könyvtárainak fejlesztésére címmel az Országos Könyvtárügyi Tanács elnöksége által megvitatott előterjesztés – *Tóth Gyula* munkája – megjelent abban a sorozatban, amelyben az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ közléseket a tanács dokumentumait. A sokszorosítás készült füzet példányszáma 250. (1985. 16 l.)

Miskolcz' múltja, jelenje tekintettel jövőjére címmel a Miskolci Városi Könyvtár és a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár közösen megjelentette *Kun Miklós* 1842-ben kiadott munkájának reprintjét abban a sorozatban, amely a város muzeális könyvgyűjteményének legértékesebb darabjait kívánja hozzáférhetővé tenni az érdeklődők számára. *A Lévy József Könyvtár kincsei* elnevezésű sorozat 1. sz. kiadványához *Veres László* írt alapos előszót a szerzőről, Kun Miklósról és koráról. A város 1841 és 1845 közötti főbirájának munkája Miskolc várostörténeti monográfiái közül időben a második, jelentőségében azonban az első, mert magyar nyelven jelent meg, és oly időtálló fejlődési szakaszokat állapított meg a város történetére vonatkozóan, hogy korszakbeosztása az 1930-as évek végéig hatott a miskolci helytörténetírók szemléletére. ([1985.] X, 50 l. 25 Ft)

Latinovits Zoltán Hangarchívum címmel annak a gyűjteménynek állományáról adott ki katalógust a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, amely az FSZEK és a Magyar Színházművészeti Szövetség keretében működő Latinovits Zoltán Baráti Kör között 1984 szeptemberében kötött megállapodás alapján alakult ki az FSZEK VII. kerületi főkönyvtárának

hangtárában. Az állandóan gyarapodó archívum anyagáról a hangtár évenként egy-egy füzet kiadását tervezi. Az első katalógus összeállítója, *Kelemen Tamás* a kiadvány első részében a műsorokat tárja fel, külön véve a hangfelvételeket és a videofelvételeket, az 1–79., illetve a 80–81. sz. tételekben, majd a szerzői mutató következik, végül – mintegy függelékként – a Latinovitsról szóló művek, előadások felsorolása zárja az ezer példányban sokszorosított kiadványt. ([1985.] 83 l. 15 Ft)

A Magyar Szocialista Munkáspárt XIII. kongresszusa 1985 címmel ajánló bibliográfiát adott ki 500, sokszorosított példányban a salgótarjáni Balassi Bálint Megyei Könyvtár. A szerény terjedelmű, 41 leírást tartalmazó jegyzék első része az előkészületekkel, második része a kongresszus lefolyásával foglalkozik – főként a Népszabadság és a központi párt-sajtó, illetve a megyei lap cikkei alapján –, annotációkat azonban nem tartalmaznak a *Gecse Zsuzsanna* által összeállított bibliográfia leírásai. (1985. 8 l.)

A Címjegyzék a központi, körzeti és önálló szakszervezeti könyvtárakról 1985 c. összeállítás minden eddiginél részletesebb címlistája a különböző típusú

szakszervezeti könyvtáraknak. Az Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ által kiadott füzet a fővárosi szakmai központi könyvtárak – ezek hiányában a szakmai központok –, a megyei SZMT központi könyvtárak és mindezen központi intézmények hálózatainak legfontosabb egységeiről (körzeti könyvtárak, főhivatású könyvtárosok által működtetett önálló szakszervezeti könyvtárak) közli a cím-adatakat, valamint ezeken kívül a könyvtárvezető nevét és a könyvtár telefonszámát is. (Kár, hogy a könyvtárak neve előtt hiányzik a határozott névelő.) Mivel a hálózatokon belül az intézmények nevük betűrendjében következnek egymás után, a jegyzék tartalomjegyzéke a budapesti és a vidéki könyvtárhálózatok és egységeik betűrendes mutatójának is tekinthető, amely külön-külön sorolja fel a fővárosban, illetve a vidéken működő intézményeket. (1985. 61 l.)

A Kiskunhalasi Városi Könyvtár kiadványai: Mai magyar írók című sorozatban két újabb válogató bibliográfia jelent meg abból az alkalomból, hogy az ünnepi könyvhéten íróvendégeket fogadott a könyvtár. **A Mándy Iván írói munkássága** másodikban jelent meg, a sorozat 5. füzetének bővített kiadásaként; a **Gyurkovics Tibor költő, prózaíró, drámaíró munkássága** pedig a sorozat 36. darabjaként készült el. Mindkét, 200–200 példányban sokszorosított jegyzék azonos felépítésű: az életrajzi adatok rövid közlése után előbb az önálló munkákat, majd az alkotók folyóirat-publikációit sorolja fel, végül a rólu-k szóló legfontosabb írásokat veszi számba. Az összeállítás *Balassi Anna* és *Komáromi Szilárd* közös munkája (a Mándy-bibliográfia első kiadásának szerkesztője *Fekete Dezső* volt). (1985. 4, illetve 2 sztl. lev.)

Az Erdészeti és Faipari Egyetem Központi Könyvtárának szolgáltatásai című kalauz a soproni könyvtár legfontosabb és

legújabb cím-, állomány- és szolgáltatási adatait sorolja fel röviden, öt nyomtatott oldalon.

A Dunakanyari Kurír, a Dunakanyar művelődési intézményeinek, egyleteinek és baráti köreinek tájékoztatója különkiadásban jelent meg az 1985. évi ünnepi könyvhét alkalmából. A Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár által kibocsátott, C. Tóth Jánosné által szerkesztett kiadvány könyvtári és irodalmi vonatkozású közleményeket tartalmaz összesen hat oldalon.

A Tájékoztató Szolgálat címmel a tatabányai József Attila Megyei Könyvtár által megjelentetett sorozat júniusi kiadványa **A fiatal értelmiség helyzetéről** összeállított ajánló bibliográfia. A röplap jellegű, részben annotált jegyzék *iff. Horváth Géza* szaktájékoztató munkája, amely egy statisztikai kiadványra, két gyűjteményes kötetre és 25 újság-, illetve folyóirat-cikkre hívja fel az olvasók figyelmét.

Július 1-ig a szerkesztőségbe érkezett periodikus kiadványok; munkatervek, -beszámolók, statisztikai adattárak: *Debreceni Hívatató. Nyári előzetes. 1985. június* (Debreceni Városi Könyvtár); *ECSSID Bulletin. Vol. 7. Nr. 1-2. (22-23.) 1985.* (Library of the Hungarian Academy of Sciences – European Coordination Centre for Research and Documentation in Social Sciences [Bécs]); *Eseménynaptár. Módszertani útmutató, bibliográfia és kiállítási segédanyag a negyedév fontosabb évfordulóihoz. 1985/3. sz.* (Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár); *Gazdaságpolitikai Tájékoztató. 1985/4. sz., április* (Balassi Bálint Megyei Könyvtár, Salgótarján); *Irodalomkutatások. Az általános és a szakkönyvtárakban elvégzett irodalomkutatások jegyzéke. 1985. június* (Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár, Szombathely); *Könyvtári kiadványok a Hajdú-Bihar Megyei Könyvtárba beérkezett kö-*

telepeldényok alapján. 1985. I. negyedév. (Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár, Debrecen); Könyvtári Tájékoztató. 1985/6. sz., június. Melléklete: *Könyvtári gyermekrendezvények. Nyári szünet. (Nagyközségi Könyvtár, Edelény); Könyvtári Tájékoztató. 1985/6. sz.* (ÉTI, ÉTINFORM [Építéstudományi Intézet]); *Külföldi Közgazdasági Irodalmi Szemle. „A”-sorozat. Referátumok. 1985/1. sz., „B”-sorozat. Bibliográfiák. 1985/1. sz.* (A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Központi Könyvtára) [A kiadvány előző címe: *Tájékoztató a külföldi közgazdasági irodalomról*]; *Magyar folyóiratok jegyzéke. 1985.* (Központi

Statisztikai Hivatal, Könyvtár és Dokumentációs Szolgálat); *A Magyar Könyvtári Szakirodalom Bibliográfiája. 1984/3. sz. M 31 934 – M 32 355.* (Országos Széchényi Könyvtár, Könyvtártudományi és Módszertani Központ); *Műfordítás-bibliográfia. Magyar nyelvű folyóiratokban és napilapokban megjelenő szépirodalmi művek analitikus karterjai. 1984/2. sz.* (Állami Gorkij Könyvtár); *A műszaki könyv- és dokumentumtár állománygyarapodási jegyzéke. 1984/4. sz.* (Anyagmozgatási és Csomagolási Intézet); *OMIKK Híradó.*

1985/5. sz. (Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár); *Szakirodalmi Gyorstájékoztató. 1985/4. sz.* (Testnevelési Főiskola, Könyvtár); *A Szakszervezeti Szemle analitikus feltárása. 1984.* (A Szakszervezetek Vas Megyei Tanácsának Központi Könyvtára, Szombathely); *Szociológiai Információ. A magyar nyelvű és magyar vonatkozású szakirodalom válogatott bibliográfiája. 1983/3. sz., IV. negyedév (FSZEK); Tájékoztató a külföldi közgazdasági irodalomról. „A”-sorozat. Referátumok. Mutató 1984.* (Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, Központi Könyvtár) [A kiadvány 1985-től kezdve *Külföldi Közgazdasági Irodalmi Szemle* címmel jelenik meg. A jövőben 1. ott.]; *Tájékoztató jegyzék vezetők számára. 1985/4. sz., ápr.* (Hajdú-Bihar Megyei Könyvtár, Debrecen); *Tájékoztató külföldi szociológiai folyóiratokról. 1985/2., 1985/3. sz.* (FSZEK); *Tudományos filmek és videofelvételek. 1985/1. sz., tavasz.* (OMIKK); *Újabb külföldi szerzemények. 1985/3-4. sz., március-április, 1985/5-6. sz., május-június* (FSZEK); *Új kutatási és műszaki fejlesztési jelentések az Országos Műszaki Könyvtárban. Kumulált indexek. 1984.* (OMIKK); *Új külföldi könyvek a debreceni könyvtárakban. 1985/1. sz.* (A Kossuth Lajos Tudományegyetem Könyvtára, Debrecen); *Új szakkönyvek az Országos Műszaki Könyvtárban. 1985/2. sz.* Melléklete: *Egyetemi és főiskolai jegyzetek. 1985/2. sz.* (OMIKK); *Új szerzemények tájékoztatója. 1984/1985. 5. sz.* ([A] SZOT Központi Iskola Könyvtára); *Vas megye irodalma. 1984. jan. 1.-márc. 31.* Kny. a *Vasi Szemle* 1985/1. számából. (A Berzsenyi Dániel Megyei Könyvtár [Szombathely] bibliográfiai füzetei 81.); *Világ-szerte. Az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum információs szolgálata. 1985/6. sz.* (OPKM). – *Jelentés 1984.* (FSZEK); *Munkaterv az 1985. évre* (FSZEK); *A Pest megyei könyvtárak 1984. évi főbb statisztikai mutatói* (Pest Megyei Könyvtár); *A Körmenői Városi Könyvtár és a tanácsai közművelődési könyvtári hálózat eredményei számokban. 1984.*

**Képek
az MSZMP Politikai Főiskola
1983. július 18-án felavatott,
4300 négyzetméter alapterületű
könyvtáráról**

